

Justiskomiteen på Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Vår ref:
25/00324-1

Saksbehandler:
Uzma Sarwar

Dato:
23. april 2025

Innspill til justiskomiteens behandling av Prop. 79 L (2024–2025)

1. Innledning

Barneombudet viser til Prop. 79 L (2024–2025) som skal behandles av justiskomiteen. Vi er i utgangspunktet positive til en revidering av forvaltningsloven.

Formålet med forvaltningsloven er å sikre grunnleggende prinsipper for offentlig saksbehandling med tanke på rettssikkerhet, grundighet og upartiskhet. Forvaltningsloven er derfor en grunnleggende forutsetning for at innbyggers rettssikkerhet kan ivaretas. Ved revidering av hele loven har Stortinget nå en unik mulighet til å forbedre rettsstillingene for innbyggere, særlig barn. Dette vil bidra til bedre sikring av menneskerettigheter og økt tillitt til forvaltningen.

I forbindelse med høring av NOU 2019:5 2019 Ny forvaltningslov løftet Barneombudet en del bekymringer knyttet til mangelfulle utredninger, spesielt med hensyn til barns rettsstilling.¹ Barneombudet mener fortsatt at utredningsarbeidet som er utført i forbindelse med Prop. 79 L (2024–2025) er mangelfullt, særlig når det gjelder problemstillinger knyttet til barns rettsstilling.

Vi ønsker derfor å fremheve noen særlige forhold for komiteen:

2. Formålsbestemmelsen må styrkes

Departementet foreslår å innta en henvisning til rettssikkerhetshensynet i formålsbestemmelsen. Barneombudet støtter dette forslaget.

Imidlertid mener Barneombudet at det er behov for en presisering av de menneskerettslige rammene som forvaltningen er bundet av. Når forvaltningsloven er det mest grunnleggende verktøyet for hele forvaltningen, er det etter Barneombudets vurdering sentralt å fremheve de menneskerettslige forpliktelsene. Ved å innta de menneskerettslige forpliktelsene for både jurister og ikke-jurister som skal anvende forvaltningsloven i det praktiske liv. Barneombudet foreslår derfor ny § 1:

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

- (1) Loven skal fremme rettssikkerhet for den enkelte og legge til rette for en effektiv, enhetlig og tillitsskapende forvaltning. *Loven skal også bidra til respekt og sikring av menneskerettighetene.*

3. Hensynet til barnets beste må inn i forvaltningsloven § 57

Barneombudet er positive til at barns prosessuelle rettigheter samles i en bestemmelse. Imidlertid mener vi at barns rettsstilling kan styrkes ved at komiteen vedtar om å ta inn hensynet til barnets beste inn i forvaltningsloven. Departementet skriver under punkt 17.4 at det ikke er behov for lovfesting av hensynet til barnets beste i forvaltningsloven. Vi mener at en slik løsning er svært uheldig.

3.1 Lovfesting styrker gjeldende rett

Lovfesting av hensynet til barnets beste i forvaltningsloven er ikke nødvendig for at hensynet skal gjelde i enkeltsaker, da det allerede følger av Grunnloven og menneskerettighetsloven. Forvaltningen, uavhengig av nivå, er allerede forpliktet til å ivareta barnets beste som et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og beslutninger som berører barn. Barneombudet har over flere år sett at dette ikke skjer i praksis. Ved å lovfeste hensynet til barnets beste i forvaltningsloven, vil gjeldende rett styrkes og barns rettsstilling sikres bedre.

Forvaltningsloven er sektrovergrepene lov, slik at det som ikke kommer frem av sektorlovgivningen, gjelder fremdeles for det aktuelle forvaltningsorganet eller sektoren. Barneombudet i flere omganger påpekt manglende implementering av barns rettigheter i NAV, og mener at manglende lovfesting i NAV-lovfesting i NAV-lovgivning er en årsak til dette. Derfor er utilstrekkelig av departementet å henvise til sektorlovgivningen.²

3.2 Rettspedagogiske hensyn tilsier lovfesting

Barneombudet erfarer at når prinsippet om barnets beste fremgår av lovteksten, øker det bevisstgjøring hos rettsanvenderen og bidrar til gode vurderinger og prosesser i saker som berører barn. Av rettspedagogiske hensyn er det sterkt behov for lovfesting av hensynet til barnets beste i forvaltningsloven, spesielt fordi ikke alle rettsanvendere er jurister. Det er grunn til å tro at rettsanvendere sjeldent bruker andre lover enn de som er mest sentrale for saksbehandling i sin sektor, men mindre det finnes eksempelvis rutiner eller rundskriv som utdyper dette. Gode rutiner eller rundskriv forutsetter prioritering hos forvaltningsorganet. Barneombudet foreslår nytt første ledd i foreslått § 54:

- (1) *I saker om enkeltvedtak som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste.*

4. Barns rett til medvirkning må også gjelde i enkeltsaker som angår dem

Barneombudet støtter departementets forslag om justering av formuleringen i foreslått ny § 54 andre ledd, slik at barn kan uttale seg *fritt*. Dette er i mer samsvar med FNs barnekonvensjon art. 12.

FNs barnekonvensjon artikkel 12 andre ledd og Grunnloven § 104 første ledd at barn skal særlig gis rett til å bli hørt all saksbehandling som *angår barnet*.³ Departementet foreslår om at retten til å bli hørt kun skal gjelde barn som er «part» i saken, innsnevrer barns rett til å bli hørt. For å sikre samsvar med barnekonvensjonen og Grunnloven, må lovteksten justeres.

Barneombudet foreslår ny § 54 andre ledd:

- (2) Et barn som er i stand til å danne seg meninger om en sak barnet er part i, *eller som angår barnet uten å være direkte part*, skal fritt få gi uttrykk for disse meningene. Barnets meninger skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkereit
fagsjef

Uzma Sarwar
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo